

BÓL

Co mòże człowieka bòlĕc? Wszĕtkò. NawetkĀ włosĕ. Zĕbiskò, co jegò ju dòwno ni ma. Bólka¹. Mòże miec bòlĕcĕ². Ūchò, nogĕ, pòlc, gnòt, ùd. Czej człowiek skłòdò sĕ ze samĕgò bòlĕcĕgò, pòzywómĕ gò òbòlĕwcĕ³ abò bòlochĕ. Znajeta taczich? Gwĕsno, że jo. Narzĕkajĕ, wĕrzĕkajĕ, jamrĕjĕ, żòlĕ sĕ, jiscĕ. Czĕsto sĕ to lĕdze dosc młodi. Stòri nasz rzeklan je: *kògò bòli – ten skòli*. Jiny mòwi zòs: *chto za młodu sĕ nie lĕczy – ten na starosc beczi*. Pòlòszĕ w całoscĕ lubiĕ narzĕkac. Czej sĕ pòtkajĕ, to chĕtno pĕrocĕ ò swòjich bòlach. Czej sĕ długò nie widzĕ, tej sĕ mòże te nazbierac jak zuder w bòlĕwcu⁴. A tej czej bòlĕwc pĕknie, tej człowiek nie jĕknie. A jak lĕdzĕska jĕczĕ?

– A mie wĕtrobiskò wcyg bòli. – Mòje serce, pĕca, nĕrczi... A mie dokùczajĕ brwie, rzĕsĕ, wĕsĕ... Je tegò skòpicĕ. W całoscĕ na starosc. Co niejedny prawiĕ, że czej pò sĕtmĕ-

dzĕsĕtce nick nie bòli, to znaczy, że człowiek je ùmarti. A słuźba zdrowiò je takò, że żebĕ chòrzĕc, mùsi miec pò pròwdze stolĕmnĕ zdrowiĕ. Samò zdaniĕ na wizytĕ kòl szpecjalistĕ mòże człowieka wĕkùnczĕc. Jò mĕszlĕ, że òni, to je NFZ (nòlepi flotni zdĕchnĕc), sĕ dogòdòł ze ZUS-ĕ (zeźgrzemĕ ùzorgónĕ skłòdci), cobĕ jak nòwicy lĕdzy nie òdbiĕrało òd państwa dĕtków na starosc.

Dobrim lĕkĕ na głowĕ bòleniĕ a chłopszcĕ stojeniĕ je nalĕwka, jakĕ szĕkùje jedna białka zez Dĕbek. Tobaka tĕż bòdòj lĕczy snĕpĕ a dwigò tĕpĕ. Piòtniĕ⁵ je bĕlnĕ na żòt⁶. Matczĕ zelĕ, mĕlĕca⁷ na bezpiek i nerwĕ. Kĕsy scyryz na złòdzeja. Kwasnĕ mlĕkò mùsi lòc, czej łasĕca⁸ abò jinò pszczoła czĕ szerszĕn swòje żĕgłò w człowiekù òstawi. Na to tĕż pòmògò swiĕżĕ cĕbùlĕ abò bùlwĕ w mòl ùzarcò còrniĕcĕ. Tej-sej sĕ zdòrzò, że chto je ùczulony na tak-cos. Tedĕ mùsi miec kalk na pòszĕkù. Ga za wiele sznapsu sĕ wĕżłĕpie – nòt je wòdĕ pò kwasnĕch gùrkach wĕpic. Czej za wiele lodów wĕliże – szalĕskò piĕcmetrowĕ trzeba na szĕji zarzeszĕc. Czedĕ sĕ człowiek nieszczĕstlĕwie zakòchò, tej... Tej to je ból niĕ do zniĕsĕniò. W całoscĕ, czej jedno chce, a drĕdzĕ niĕ. Dobrze

je wseczĕcĕ zawczasu wĕrwac, bò jinaczi takò abòrcjò niechcòny miłoscĕ straszny m bòlenim dĕszĕ je. Niĕ leno dĕszĕ, bo cało tĕż bòli. Serce sĕ scyskò, snòdkò sĕ òddichò, nodzi dĕrgòcĕ, wòr jidze do głowĕ. Kòzdĕ wspomniĕniĕ mùlka, głosu, pòstacĕji skùtkùje bólĕ nadzwĕkòwym. Chòdzy taczĕ jak zbiti scyryz. I ni ma na to lĕkù. Jeden spòsòb znòł na to stòri Michòł, jaczi nieszczĕstlĕwie zakòchònégò Remùsa wĕlĕkarził wrzuceniĕm do lodowati wòdĕ. Całĕ miesĕce Remùs leżòł we wĕrach, słabi jak kòt, a sĕ mòkł. Takò chòrosc. Mòwiĕ, że miłota to je chĕra

nògòrszò, bò dwòje naròz do łòzka bierze...

Mòże sĕ sòm wĕlĕkòwac, wĕlĕkarzĕc. Jakĕ cytrònĕ do gòrĕcy harbatĕ wĕcĕsnaĕ. Czosiĕkù namùzdzĕc a na chlĕbk z masłĕ nagwaczac. Zjesc a wĕpic i jinyma sĕ z tidzĕn na òczĕ nie pòkazowac. Na òczĕ i na nosĕ tĕż. I na ùszĕ, bò mòże taczĕ chrĕpòlĕc

a rzĕpic a chrapiec. I chrochtac i nosĕ pòcĕgac. A ùszĕ nie sĕ nòłòznĕ taczich brzĕdalstwów. Wĕmòdnĕc mùsi w łòzkù, pòd wiòlgĕ gĕsĕ gòrĕ. Z dobrĕ ksĕżkĕ abò jinym internetĕ.

Mòże tĕż jachac do sanatorium. Je bòdòj taczĕ w Cĕchòcynkù, dze wszĕtcĕ jadĕ. (Wszĕtcĕ niĕ, bò mie białka nie chce pòscĕc). Co òni tamùj majĕ za masowania a mòczenia... Mòże tam nawetkĕ pòtkac chùr z Czelnĕ, co lĕczy mùzykĕ. To je mùzykòterapiò. Cĕkawĕ, jakĕ mùzykĕ nòlepi dobrac do jaczi chòroscĕ...? Niestrawnosc – cĕżkò mùzyka gitarowò, jaczi „hewimetal”. Na pĕca nòlepi robi pòzny Szopĕna, jaczi ùrodzyl sĕ na Kaszĕbach, w Szopach kòl Bĕdargòwa w szĕmòłdzci gminie. Dlò metłĕch, spiĕcĕch bĕdĕjĕ na òdeckniĕniĕ Wagnĕrĕ, jakĕ jegò „Walkiriĕ” trzĕ razĕ dzĕnno, na fùl regulatòr. Spiĕw Pavarotiĕgò wĕcygnie z bólu serca. Tańcowaniĕ do mùzyczi Vivaldiĕgò pòdobno pòmògò na ból krzĕła⁹. Mòzart pòdnòszò niwiznĕ inteligencje. Dlò tĕch, co nadùziwajĕ samòzwĕkòw „ĕ” i „ĕ” – dobrĕ bĕdze ùtwòrstwò karna Bliza. A czej kògò dĕszĕ kòmùda – òstòwò leno Fòpka. Na dzĕn i na noc...

TÓMK FÓPKA

¹ Pòl. kikut

² Pòl. rana

³ Pòl. hipochondryk

⁴ Pòl. wrzòd

⁵ Pòl. piołun

⁶ Pòl. żòłĕdek

⁷ Pòl. melisa

⁸ Pòl. osa

⁹ Pòl. krĕgosłup